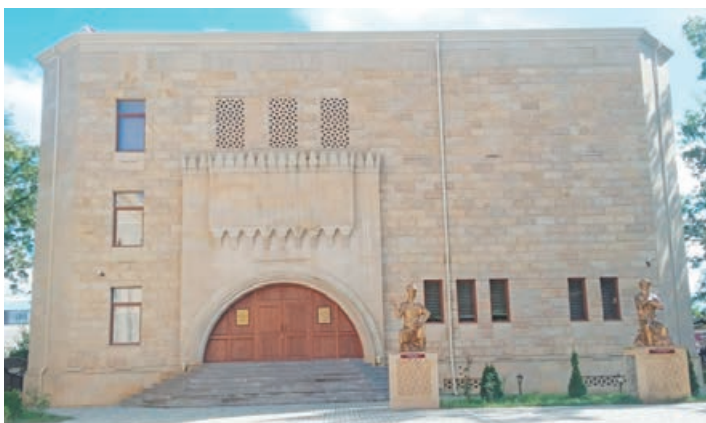

Tarixi keçmişimizi özündə yaşadan məkan

Muzeylər hamımız üçün tariximizi, ulu keçmişimizi özündə yaşadan və qoruyub gələcəyə çatdıran əvəzolunmaz bir məkandır. Tariximizi öyrənməyə maraq göstərən insanlar tez-tez bu ünvanlara üz tuturlar. Aparılan müşahidə və keçirilən sorğular onu göstərir ki, insanların muzeylərə baxmaq maraqları heç vaxt azalmır, əksinə, zaman getdikcə daha da artır. Çünki bu doğma məkanlarda nümayiş etdirilən eksponatlar, əşyalar baxanları bir anlıq da olsa, ötən əsrlərə, yaşamış illərə aparıb çıxarır. İnsanlar muzeylərə baxarkən bir anlıq ulu keçmişimizə səyahət edirlər. Onlar muzeylərə etdikləri bu ziyarətlərdən mənəvi zövq alırlar.

Tariximizin səhifələrini daha da dərinlən öyrənmək üçün Quba Tarix-Diyarşünaslıq Muzeyini ziyarət etdik. Bu muzey gözəl bir məkanda, Nizami Gəncəvi adına parkın yaxınlığında yerləşir. Onun geniş qapıları parka açılır. Parka gəzməyə gələn rayon sakinləri və qonaqlar muzeyə də üz tuturlar.

Muzeyə daxil olan kimi bu məkanda çalışan bələdçilər bizi gülürüzlə qarşılayırlar. Onlar muzeyin yaranması haqqında ətraflı məlumat verdilər. Öyrəndik ki, muzeyin əsası ziyalı və din xadimi Əhməd Əfəndi Çələbizadə tərəfindən qoyulub. Dövrünün tanınmış ziyalıları olan Ə.Çələbizadə mədrəsədə dərs deyirmiş. O, 1924-cü ildə böyük əziyyətlər bahasına elə dərs dediyi təhsil ocağında muzey yaratmışdır. Bu məkana Azərbaycan tarixinə aid materiallar toplamışdır. Verilən məlumatlara görə, toplanmış eksponatların əksəriyyəti də elə Əhməd Çələbizadənin özünə məxsus olmuşdur. Əhməd Əfəndi topladığı materialların muzey yaratmaq üçün azlıq təşkil etdiyini görərək daha çox eksponatlar əldə etmək məqsədilə həm idarə və təşkilatlara, həm də ayrı-ayrı şəxslərə müraciət ünvanlamışdır.

Onun müraciəti xeyirxah, həvəskar insanlar tərəfindən rəğbət və hörmətlə qarşılanmışdır. Qısa müddət ərzində muzeyə tariximizin dünənindən xəbər verən dəyərli əşyalar toplamaq mümkün olmuşdur. Bu əşyaların sırasında qədim əlyazmalar, kitablar, xalça və xalça məmulatları, xalq tətbiqui sənəti nümunələri, zərgərlik məmulatları da olub. Beləcə, zaman keçdikcə muzey yeni eksponatlarla zənginləşib, daha maraqlı, daha baxımlı olub.

İllər sonra isə rayonda muzey yaradılması istiqamətində müəyyən uğurlu addımlar atılmışdır. 1932-ci ilin avqustunda Quba Rayon İcraiyyə Komitəsinin iclasında muzeyin yaradılmasına böyük təkan verilmişdir. "Quba şəhərində muzeyin təşkili barədə" xüsusi məsələ müzakirəyə çıxarılmışdır. İclasda bu işin təşkili məqsədilə bacarıqlı mütəxəssislər tərəfindən hazırlanmış tezis və planlayihəyə baxılmışdır. Təqdim olunan sənədlərdə muzeyin ekspozisiyasının təşkili ilə bağlı tövsiyələr də öz əksini tapmışdır.

Muzeyin yaradılması istiqamətində atılan addımlar üç ildən sonra müsbət nəticələr vermişdir. Xalq Maarif Komissarlığının 14 may 1935-ci il tarixli əmri ilə bu xeyirxah işin bünövrəsini qoymuş Əhməd Çələbizadə Quba Tarix Muzeyinə rəhbər təyin olunmuşdur. Bu vəzifədə fəaliyyətə başlayan sonra Ə.Çələbizadə muzeyə yeni eksponatların toplanması üçün xeyli iş görmüşdür. Amma çox təəssüflər olsun ki, 1937-ci ildə bu görkəmli ziyalı repressiya qurbanı olmuşdur. Bundan sonra muzey fəaliyyətini müvəqqəti olaraq dayan-

dırmışdır. Nəhayət, 1944-cü ilin avqust ayında muzey yenidən görkəmli alim və mütəfəkkir, şair Abbasqulu ağa Bakıxanovun bir zamanlar yaşadığı evində yenidən fəaliyyətə başlamışdır.

2012-ci ildə bu müqəddəs məkanın tarixində işıqlı bir səhifə açılmışdır. Həmin il Prezident İlham Əliyevin göstərişinə əsasən, qədim tarixə və böyük turizm potensialına malik olan Quba rayonunda müasir tələblərə cavab verən muzey binasının inşasına başlanmışdır. 2014-cü ildə binanın inşası yekunlaşmışdır. 2

çəkməyən, maraq doğurmayan bir ədəd də olsun eksponat yoxdur. Ona görə də buradakı bütün əşyaların qarşısında ayaq saxlayıb düşünməyə məcbursan. Üstündən illər, əsrlər keçsə də, qədim insanların düzəldikləri silahlar, alətlər ziyarətçilərdə böyük maraq oyadır. Xan divanının təsvirinə, Fətəli xanın portretinə, qədim silah növlərinə, Orta əsrlərə aid döyüşçü geyimlərinə diqqətlə baxmadan yanından keçib getmək mümkün deyil. Həm Fətəli xanın, həm də A.A.Bakıxanovun şərəfinə toxunmuş xalçalar da görənləri heyran edir. XVIII-XIX əsrlərdə yaşayış tərzi, XIX əsr qadın geyimləri, Quba xalq sənətkarlığı nümunələri olan dulusçuluq, misgərlik, xalçaçılıq və başqa sənət növləri ulu keçmişimizdən xəbər verir.

1937-ci ilin repressiya qurbanlarına həsr olunmuş guşə isə insanları daha çox təsirləndirir. Həmin tuthatut zamanlarında repressiya dalğası qubalı ziyalıları da öz ağuşuna almışdır. Qubalı ziyalılar, müharibə veteranları bölməsi, ilk qubalı ziyalı qadınlar haqqında məlumatlar da olduqca diqqətçəkəndir. Bələdçinin 100 il əmək fəaliyyəti olan xalçaçısı Zibeydə Şeydayeva haqqında verdikləri məlumatları böyük maraq doğurur. Quba xalçalarının nümayişi, qadın geyimləri, gümüşdən, misdən hazırlanmış bəzək və məişət əşyaları tariximizin qədimliyini göstərir.

Gözəl və rahat bir məkanda yerləşən Quba Tarix-Diyarşünaslıq Muzeyini ziyarətimiz xeyli davam etdi. Muzeydə olduğumuz anlar həm maraqlı, həm də səmərəli keçdi. Bu müddət ərzində sanki dünənimizə, tarixi keçmişimizə səyahət etdik, biliklərimizi daha da zənginləşdirdik. Bu ziyarətimiz yaddaşımızdan heç vaxt silinməyəcək bir səhifə açdı.

Muzeydən xoş təəssüratlarla çıxanda yeni ziyarətçilərin içəri daxil olduqlarını gördük. Onların arasında gənclər çoxluq təşkil edirdi. Deməli, gənc nəslin tariximizi öyrənməyə marağı böyükdür. Bu əminlik yaradır ki, keçmişimizi dərinlən öyrənən gənclərimiz elmli, bilikli olacaq, gələcəkdə dövlətçiliyimizin daha da möhkəmlənməsi və güclənməsi işində böyük uğurlar qazanacaqlar.

Vahid MƏHƏRRƏMOV,
"Azərbaycan"